

POLITIET

POLITIDIREKTORATET

Rundskriv 2015/002

Til Politimestrene og utenriksstasjonene
Dato 5. mars 2015
Saksnr. 2015/00021-1 61
Saksbehandler Unni Norum

Retningslinjer for passmyndighetens behandling av saker ihht passloven m/forskrifter

Vedlagt følger Politidirektoratets retningslinjer for passmyndighetens behandling av saker i henhold til lov av 19. juni 1997 nr. 82 om pass med forskrifter datert 9. desember 1999 nr. 1263 (passforskriften).

Retningslinjene er en ajourføring og samling av tidligere utgitte rundskriv tilknyttet passloven m/forskrifter. Disse tidligere rundskriv oppheves med dette rundskrivet. Videre er det inntatt en del retningslinjer som tidligere fremgikk av Bruksplan for pass.

Retningslinjene vil bli løpende ajourført, og de til enhver tid gjeldende retningslinjer vil være tilgjengelig på www.politi.no og på KO:DE. For utenriksstjenesten vil retningslinjene være tilgjengelig på Utenriksdepartementets intranett. Dato for siste oppdatering vil fremgå på forsiden, og endringer siden forrige versjon vil være markert med sort strek i marginen.

Med hilsen

Knut Smedsrud
avdelingsdirektør

Steinar Talgø
seksjonsjef

Politidirektoratet

Post: Postboks 8051 Dep., 0031 Oslo
Besøk: Hammersborggata 12
Tlf: 23 36 41 00 Faks: 23 36 42 96
E-post: politidirektoratet@politiet.no

1	INNLEDNING	4
2	ROLLER OG ANSVAR VED SAKSBEHANDLING	4
2.1	Passmyndighet	4
2.2	Superbruker	4
3	TILGANG TIL OPPLYSNINGER OM NORSKE PASS — TAUSHETSPLIKT, BRUK OG UTLEVERING AV OPPLYSNINGER I PASSREGISTERET.	5
3.1	Omfanget av taushetsplikten	5
3.2	Tilgang til passregisteret	5
3.2.1	Tilgang til passregisteret etter passloven § 8.....	5
3.2.2	Uthenting av opplysninger fra passregisteret i medhold av passloven § 8a til andre politimessige formål	5
3.3	Utlevering av opplysninger til andre	6
3.3.1	Forholdet til offentlighetsloven.....	6
3.3.2	Utlevering til utenlandske politimyndigheter og sikkerhetstjenester	6
4	RETT TIL PASS OG VILKÅR FOR PASS	7
4.1	Dokumentasjon av identitet	7
4.2	Dokumentasjon av statsborgerskap	8
5	SAKSBEHANDLINGSRUTINER	9
5.1	Registrering av passøknad	9
5.2	Signalement	9
5.3	Fødested og fødeland	9
5.4	Manglende fødselsnummer	10
5.5	Fingeravtrykk – passforskriften § 5	10
5.6	Signatur – passforskriften § 3	10
5.6.1	Personer som ikke kan signere	11
5.7	Passgebyr	11
5.7.1	Gebyrfritt pass.....	11
5.8	Sletting av biometrisk informasjon	12
5.9	Vedtak	12
5.9.1	Positive vedtak.....	12
5.9.2	Negative vedtak	12
6	PASSTYPER OG GYLDIGHETSTID	13
6.1	Ordinært pass	13
6.2	Nødpass	13
6.3	Ekstrapass	14
6.3.1	Ekstrapass til barn der den ene forelder ikke vil utlevere passet.....	14
7	PASS TIL BARN OG PERSONER SOM ER FRATATT SIN RETTSLIGE HANDLEEVNE...	15

7.1	Passutstedelse til barn - hovedregel	15
7.2	Utenlandsreise i henhold til barneloven – varsling av forelder som har del i foreldreansvaret	16
7.3	Barnet befinner seg i et annet land enn foreldrene	17
7.4	Særlige problemstillinger i forhold til barn som er født og bosatt i utlandet.....	17
7.5	Særlige problemstillinger om anerkjennelse av utenlandske rettsavgjørelser om foreldreansvar	17
7.6	Pass til barn som ikke er registrert med navn i folkeregisteret.....	18
7.7	Søknad til honorære konsulater om pass til barn	18
7.8	Utstedelse av pass til umyndige uten samtykke.....	18
7.9	Pass til personer som er fratatt sin rettslige handleevne – Oppnevnt verge.....	19
7.9.1	Norske barn under omsorg av utenlandsk barnevern.	19
8	PASSHINDRINGSGRUNNER	19
8.1	Absolutt nektelsesgrunn – passloven § 5 første ledd	19
8.2	Andre forhold som kan gi grunnlag for nektelse – passloven § 5 annet og tredje ledd	20
8.3	Særlig om passhindring etter passloven § 5 tredje ledd.....	21
8.3.1	Misbruk av pass - § 5 tredje ledd bokstav a.....	21
8.3.2	Formålet med reisen er ulovlig virksomhet – kravet til skjellig grunn – § 5 tredje ledd bokstav b.....	21
8.3.3	Passøker er ikke i stand til å ta vare på seg selv i utlandet – § 5 tredje ledd bokstav d.....	21
8.3.4	Gjentatte tap av pass - § 5 tredje ledd bokstav e, jf. § 7 første ledd bokstav e	21
8.3.5	Forholdsmessighetsvurdering – passloven § 5 fjerde ledd. Utstedelse av midlertidig pass i særlige tilfelle.....	22
8.3.6	Utstedelse av pass med begrenset gyldighetstid.....	22
9	INNLEVERING	23
9.1	Vilkårene etter § 3 og § 4 er ikke til stede – innlevering/tilbakekall	23
9.1.1	Tilbakekall	23
9.2	Nektelsegrunner etter § 5.....	23
9.3	Passets utseende eller innhold er endret.....	23
9.4	Skade, slitasje etc.....	23
9.5	Ikke betryggende oppbevaring av passet, eller passet finnes i uvedkommendes besittelse	23
10	BESLAG	23
11	MAKULERING	24
12	HITTEPASS.....	24

1 INNLEDNING

Rundskrivet gir retningslinjer for saksbehandling og praktisering av passloven og passforskriften. Det forutsettes at saksbehandlerne har grunnleggende kunnskap om forvaltningsloven, særlig om kapitlene III (Almindelige regler om saksbehandlingen), IV (Om saksforberedelse ved enkeltvedtak), V (Om vedtaket) og VI (Om klage og omgjøring).

2 ROLLER OG ANSVAR VED SAKSBEHANDLING

2.1 Passmyndighet

Pass utstedes i Norge av politiet. I utlandet utstedes pass av de utenriksstasjoner som har fått myndighet til det, jf. passloven § 2.

Den enkelte politimester delegerer vedtaksmyndighet til ansatte ved distriktets passbehandlingsenhet(er).

Utenriksstasjoner med utsendt personell (ambassader og fagkonsulater) har myndighet til å fatte vedtak etter passloven, jf. Utenriksinstruksen kap. 8 § 9. Norges faste delegasjoner utsteder ikke pass da de representerer Norge i internasjonale organisasjoner og ikke i vertslandet. Honorære konsulter kan utstede nødpass dersom de er særskilt bemyndiget til det av Utenriksdepartementet.

Vedtak etter passloven kan påklages til Politidirektoratet, jf. passloven § 2 tredje ledd og forvaltningsloven § 28.

2.2 Superbruker

Hver passutstedende myndighet må utnevne minst en ansvarlig person som fagressurs i politidistriktet eller ved utenriksstasjonen – superbruker, med stedfortreder ved fravær.

Superbruker skal ha følgende oppgaver:

- Overordnet ansvar for søknader som skal slettes før de er innvilget.
- Overordnet ansvar for at avviste søknader (retur fra passprodusent) viderebehandles og sendes til produsenten på nytt i rettet stand
- Ansvar for lokal opplæring
- Delta på fagsamlinger
- Ansvar for informasjonsdeling, herunder deling av rundskriv og opplæringsmaterieil til alle som behandler passaker
- Ansvar for førstelinje
- Ansvar for at det føres oversikt over beholdning av nødpass

Tjenestestedene må henvende seg til Politiets IKT-tjeneste i den utstrekning dette er påkrevet for å ivareta ovennevnte oppgaver. Henvendelser vedrørende regelverk rettes til Politidirektoratet.

3 TILGANG TIL OPPLYSNINGER OM NORSKE PASS — TAUSHETSPLIKT, BRUK OG UTLEVERING AV OPPLYSNINGER I PASSREGISTERET.

3.1 Omfanget av taushetsplikten

Offentlige tjenestemenn plikter å bevare taushet overfor uvedkommende om opplysninger fra passregisteret, jf forvaltningsloven § 13 første ledd nr. 1.

Taushetsplikten omfatter også informasjon av betydning for informasjonssikkerheten.

Opplysninger fra registeret skal oppbevares og behandles på en betryggende måte for å hindre uautorisert innsyn.

3.2 Tilgang til passregisteret

Tilgang til opplysninger i passregisteret reguleres av passloven § 8 jf. passforskriften § 13 og av passloven § 8a. Sistnevnte bestemmelse regulerer bruk av opplysningene i passregisteret til andre formål enn passutstedelse, grensekontroll, innlevering og beslag.

3.2.1 Tilgang til passregisteret etter passloven § 8

Tilgang (rett til direkte søk) til opplysninger i passregisteret kan kun gis til ansatte i passmyndigheten, Kripos og norsk grensekontrollmyndighet.

Opplysningene skal kun benyttes til bruk for passutstedelse, grensekontroll og innlevering og beslag, jf. passforskriften § 13 annet ledd.

3.2.2 Uthenting av opplysninger fra passregisteret i medhold av passloven § 8a til andre politimesige formål

Adgangen til å benytte opplysninger fra passregisteret skal begrenses til situasjoner der dette kan være av vesentlig betydning for utførelsen av sentrale politioppgaver. Hvilke situasjoner som kan begrunne uthenting av opplysninger er listet opp i punktene 1 – 7 nedenfor. Uthenting av opplysninger i passregisteret til disse formål kan skje ved direkte tilgang til passregisteret. Spørsmålet om hvem i politiet som eventuelt skal ha direkte søketilgang beror på administrative vurderinger av blant annet kravene til en forsvarlig organisering av virksomheten, personvern hensyn og tilgjengelige ressurser. Det presiseres at personell som ikke har vedtaksmyndighet for pass kun må få lesetilgang til passregisteret.

1. Arbeid med å finne savnet person

I tillegg til å hente bilde av personen som er savnet, kan politiet også ved behov hente ut bilde av andre personer som kan tenkes å ha opplysninger som kan bidra til oppklaring av saken, for eksempel personer som er observert sammen med den savnede.

Der det er klare holdepunkter for at savnet voksen person har forsvunnet etter eget ønske, er det ikke ment å åpne for bruk av passregisteret med mindre forholdene gir politiet en handlingsplikt, for eksempel å forhindre et selvmord.

- 2. Identifikasjon av en død eller bevisstløs person, eller av personer som ikke er i stand til å ta vare på seg selv**
- 3. Identifisering av person som kan innbringes eller skal pågripes eller anbringes i politiarrest.**

4. Forebygging eller etterforskning av en handling som etter loven kan medføre høyere straff enn fengsel i seks måneder
5. Avklare identiteten til personer som etter utlendingsloven har plikt til å gi opplysninger om identitet
6. Kontroll av opplysninger som skal føres inn i det sentrale registeret over strafferettslige reaksjoner

Dette gjelder særlig ved registrering av straffereaksjoner som norske borgere er ilagt i utlandet. Ofte vil det av dokumentasjonen fra utlandet fremgå den straffedes norske passnummer, men ikke norsk personnummer og norsk adresse. I slike tilfeller kan passregisteret benyttes til å fastslå at passnummeret er korrekt og at det stemmer med fødselsdato og eventuell annen informasjon.

7. Samtykke fra den registrerte basert på frivillighet og informasjon

Et slikt samtykke vil for eksempel foreligge der en person som har mistet/blitt frastjålet all legitimasjon og ber om midlertidig kjøretillatelse inntil nytt førerkort kan utstedes.

Opplysningene som er utlevert fra passregisteret må slettes så snart formålet med undersøkelsen er oppfylt.

3.3 Utlevering av opplysninger til andre

3.3.1 Forholdet til offentlighetsloven

Etter offentlighetsloven § 26 tredje ledd kan det gjøres unntak fra offentlighet for personbilder som er tatt inn i et personregister. Denne bestemmelsen må ses i sammenheng med åndsverksloven § 45 c som bestemmer at fotografi som avbilder person ikke kan gjengis eller vises offentlig uten vedkommendes samtykke. Vernet gjelder i personens levetid og i 15 år fra slutten av dødsåret hans. Justisdepartementet har i «Rettleiar til offentleglova» uttalt at det ikke bør praktiseres meroffentlighet med mindre ett av vilkårene i § 45c er oppfylt. Det mest praktiske unntaket vil være bestemmelsen som fremgår av bokstav a, dvs. når «avbildningen har aktuell og allmenn interesse». Det må likevel utvises varsomhet, særlig med sikte på om utlevering kan virke støtende på den det gjelder, eventuelt vedkommendes pårørende.

3.3.2 Utlevering til utenlandske politimyndigheter og sikkerhetstjenester

Utenlandske politimyndigheter og sikkerhetstjenester kan til formål som nevnt i passloven § 8a få utlevert informasjon fra passregisteret uten passinnehavers samtykke når dette er nødvendig for myndighetsutøvelsen. Utleveringen må ikke være uforholdsmessig. Hensynene i saken må derfor veies mot hverandre forut for utlevering. Vurderingen må ta i betraktning blant annet hva opplysningene konkret går ut på og hvordan de kan komme til å bli brukt eller behandlet i mottakerlandet. Se også kapittel 5 i personopplysningsloven som har bestemmelser om overføring av personopplysninger til utlandet.

Overføring av opplysninger til utlandet reguleres for øvrig av nordisk avtale, SIS-loven, Schengen-konvensjonen, Interpol- og Europol-regelverk.

Utleveringen besluttes av PST, Kripos eller av det politidistrikt som mottar anmodningen fra utenlandsk myndighet.

Der en utenriksstasjon mottar anmodning om utlevering av data fra passregisteret skal anmodningen avgjøres av stasjonssjefen. Anmodes utleveringen med hjemmel i passloven § 8a bokstav b, c, d eller e må saken forelegges for Kripos.

4 RETT TIL PASS OG VILKÅR FOR PASS

Norske statsborgere har rett til norsk pass, jf. passloven § 1. Søkeren må dokumentere sin identitet og sitt norske statsborgerskap, jf. passloven § 3. Det må ikke foreligge passhindringsgrunner, jf. passloven § 5.

4.1 Dokumentasjon av identitet

Ved søknad om pass er det et krav at søkeren godtgjør sin identitet, jf. passloven § 3 første ledd og passforskriften § 7 første ledd.

Den fremlagte dokumentasjon må undersøkes nøye med tanke på eventuell manipulasjon/forfalskning, jf. passforskriften § 10 annet ledd. Det er videre av største betydning å sikre at den som innehar dokumentasjonen er rette innehaver.

Ved fornyelse av pass er det tilstrekkelig at det fremlegges tidligere pass som legitimasjon dersom passet fortsatt er gyldig eller det er mindre enn tre måneder siden gyldighetstidens utløp.

Ved første gangs passutstedelse, eller ved utstedelse av pass der det har gått mer enn tre måneder etter gyldighetstidens utløp, vil følgende dokumenter, eventuelt sammen med andre opplysninger, kunne godkjennes som legitimasjon

- Gyldig norsk førerkort eller bankkort m/ fødselsnummer og bilde
- Verifisert fødselsattest for barn født i utlandet
- Eventuelt tidligere utløpt pass

Passmyndigheten skal i tillegg kreve fremlagt den dokumentasjon som er nødvendig for å fastsette rett identitet.

Fastsettelse av søkers identitet kan være svært utfordrende i de tilfeller der søkeren ikke kan fremlegge noen form for dokumentasjon på identitet, og i situasjoner der søkeren har bodd mange år i utlandet og ikke lenger kan gjenkjennes på fotografiet i det utløpte passet. I slike situasjoner vil det bero på en konkret helhetsvurdering hvorvidt vilkåret om godtgjort identitet kan anses som oppfylt. Passmyndigheten kan bli nødt til å benytte seg av flere ulike sett med opplysninger om søkers identitet for å vurdere om vilkåret i passlovens § 3 første ledd kan anses som oppfylt. Følgende skritt kan tas i saksbehandlingen for å innhente informasjon om søkers identitet:

- Benytt eventuelt bilde i passweb for identifikasjon av søkeren.
- Foreta et id-intervju av søkeren. Bruk opplysninger fra det sentrale folkeregisteret som utgangspunkt for intervjuet. Dersom søkeren er den han/hun hevder å være, bør han/hun kunne redegjøre for de ulike registrerte bosteder, og for de registrerte familierelasjoner. Søkeren bør også kunne redegjøre for f.eks. hvilke skoler han var elev ved på hjemstedet. Det kan også være naturlig å stille andre kontrollspørsmål, f.eks. om geografiske forhold på hjemstedet. I denne type intervjuer er det viktig å stille åpne spørsmål slik at søker fritt kan redegjøre for sitt liv og sin identitet, og slik at man ikke legger svaret i munnen på søkeren.

Annen støttedokumentasjon som kan brukes for å fastsette identitet er bostedserklæring, skattekort, bekreftelse fra arbeidsgiver, bekreftelse fra skole mv.

- Dersom det fortsatt er tvil om søkers identitet, er det mulig å be søker om å avlegge en DNA-test. En DNA-test vil ikke være dokumentasjon på identitet i seg selv, men det vil kunne bidra til identitetsfastsettelsen å få bekreftet at en mannlig søker f.eks. er sønn av mannen han hevder er hans far. En eventuell DNA-test må bekostes av søkeren.

Dersom en passøker søker å identifisere seg med utenlandske dokumenter, skal passmyndigheten opptre varsomt. Utenlandske dokumenters notoritet er ikke nødvendigvis like høy som den norske og i enkelte land kan identitetsdokumenter utstedes uten at identiteten er sikkert fastlagt. Passmyndigheten bør benytte søk i referansedatabaser for id-dokumenter, og ved tvil kontakte Nasjonalt ID-senter eller Kripos ved Dokument- og skriftseksjonen.

Politidirektoratet arbeider for tiden med retningslinjer for hvordan passmyndigheten i fremtiden skal fastsette identitet ved utstedelse av pass.

Ved tvil om identitet kan passmyndigheten også kreve skriftlig forsikring av myndig norsk borger om at søkerens opplysninger er korrekte, jf. passforskriften § 7, andre ledd, bokstav c. En slik forsikring vil ikke alene være tilstrekkelig til å si at vilkåret om godtgjort identitet er oppfylt. Hvorvidt vilkåret er oppfylt eller ikke beror som nevnt ovenfor på en helhetsvurdering.

4.2 Dokumentasjon av statsborgerskap

Passøkeren plikter å godtgjøre sitt norske statsborgerskap, jf. passloven § 3 første ledd og passforskriften § 7 femte og sjetten ledd.

Ved søknad om pass må søkeren spørres om han/hun har ervervet annet lands statsborgerskap. Dersom søkeren svarer bekræftende på dette, må vedkommende legge frem dokumentasjon som viser på hvilken måte statsborgerskapet er ervervet. Passmyndigheten må, eventuelt med bistand fra Utlendingsdirektoratet (UDI), vurdere om søkeren har tapt sitt norske statsborgerskap, jf. Statsborgerloven kapittel 5. Dersom søkeren har tapt sitt norske statsborgerskap, må passmyndigheten melde fra til skatteetaten.

Har passøker tidligere vært utenlandsk statsborger fremlegges statsborgervedtaket og norsk statsborgerbrev, jf. passforskriften § 7. Statsborgervedtak og statsborgerbrev fremlegges bare ved første gangs søknad om pass etter at norsk statsborgerskap er ervervet.

Bor/oppholder passøker seg i utlandet bør det kreves at passøker fremlegger erklæring fra bostedslandets/oppholdslandets myndighet om at passøkeren ikke etter søknad har ervervet statsborgerskap i dette landet. Dersom erklæring fra bostedslandet ikke kan skaffes, kan det kreves at søkeren avgir en skriftlig egenerklæring om at han eller hun ikke har ervervet annet lands statsborgerskap. Det må informeres om at falsk forklaring til offentlig myndighet kan straffes med bøter eller fengsel med inntil to år, jf. straffeloven § 166. Det kan også være hensiktsmessig å be om at passøkeren fremlegger gyldig oppholdstillatelse, noe som vil underbygge sannsynligheten for at søkeren ikke er blitt borger av vertslandet.

I de tilfeller der det er tvil om søker er norsk borger, bør Utlendingsdirektoratet kontaktes.

5 SAKSBEHANDLINGSRUTINER

5.1 Registrering av passøknad

Når alle opplysninger om passøker er kontrollert og identiteten er fastslått, registreres fødselsnummer inn i Passweb. Fødselsnummeret skal stå i passet, jf. passforskriften § 9. Hvis søkeren mangler fødselsnummer, må søkeren henvises til Skatteetaten, Personregisteret for å søke om dette. For barn født i utlandet, og som skal søke om pass, er det bare passmyndigheten som kan fremsette krav om fødselsnummer.

Personinformasjon hentes automatisk fra Folkeregisteret. Dersom opplysningene i Folkeregisteret inneholder feil eller er ufullstendige, må søkeren henvises til Folkeregisteret for å foreta nødvendige endringer.

Bilde, fingeravtrykk og signatur innhentes fra biometrikiosken, og lagres i Passweb sammen med personopplysningene. Passøknaden sendes etter vedtak elektronisk til passprodusent. Signert utskrift og andre dokumenter som blir fremlagt sammen med søknad om pass arkiveres hos passutstedende myndighet og oppbevares i passets gyldighetstid pluss ett år.

For søknader om pass til barn under 12 år skal det ikke innhentes fingeravtrykk. Foto og ev. signatur (for barn over 10 år) kan i slike tilfelle eventuelt hentes fra skannet skjema og papirfoto.

Søkers kontaktinformasjon (mobiltelefon, og ev. e-postadresse) registreres i Passweb. Telefonnummeret som registreres bør være et nummer hvor vedkommende treffes på dagtid i tilfelle feil ved produksjon av passet. For barn under 18 år registreres en av foreldrenes telefonnummer og e-postadresse.

Før søknaden innvilges i Passweb må saksbehandleren forvise seg om at søkeren er i stand til å betale.

5.2 Signalement

Saksbehandler skal registrere søkerens høyde (dette gjelder også alle barn), hår - og øyenfarge. Høyden skal verifiseres. Hår- og øyenfarge skal registreres slik søkeren fremstår på søknadstidspunktet (f.eks. farget hår eller fargede kontaktlinser). Det er kun høyden som fremkommer i passet.

5.3 Fødested og fødeland

Søkere som ikke er født i Norge skal fremlegge dokumentasjon på fødested dersom dette ikke er registrert i folkeregisteret. Dersom dokumentasjon på fødested ikke kan fremlegges, eller fremlagt dokumentasjon ikke kan verifiseres, må det gjøres en anmerkning i passweb om dette. Der søker hevder ikke å kjenne til fødested/fødeby, angis fødested «ukjent» i passweb.

Fødested og -land må registreres. Passmyndigheten kan unnlate å føre fødeland inn i passet til søkere som ber om det, og som antas å ha et særlig behov for utelatelsen. I tilfelle hvor passøkere ønsker å utelate innføring av fødeland i passet, må passmyndigheten skrive fødeby eller fødereion i rubrikken for fødested. Passmyndigheten skal på forhånd gjøre passøkeren oppmerksom på at eventuelle problemer ved grensepassering som har sin årsak i at fødelandet ikke er innført i passet, er passøkers eget ansvar.

Fødested og -land må registreres. Fødeland fremkommer som trebokstavskode i passet. I tilfeller der søker ber om at fødeland utelates velges NEI ved spørsmål om fødeland skal skrives i passet i passopplysningsvinduet. Fødested og land vil fremkomme i Passweb, mens det i passet kun vil fremkomme by/region.

Det gjøres oppmerksom på at fødeland i Passweb er iht. liste over land med tilhørende tre bokstav landkode gitt av internasjonale luftfartsmyndigheter (ICAO). Det kan derfor være at enkelte land ikke står oppført på listen selv om f.eks. Norge har anerkjent landet som selvstendig stat. Det er kun land som står oppført i ICAOs oversikt som kan registreres i Passweb og som vil fremgå i passet.

Dersom passøker hevder at fødelandet som fremgår av FREG ikke er korrekt, må søker henvises til Folkeregisteret for å foreta nødvendig endring.

5.4 Manglende fødselsnummer

Dersom umyndige personer som skal søke om pass ikke er tildelt norsk fødselsnummer må søknad om fødselsnummer sendes skattemyndigheten. Er den umyndige født i utlandet, er det bare passmyndigheten som kan fremme slik søknad. Passmyndigheten skal undersøke fremlagt dokumentasjon med tanke på ekthet, jf. passforskriften § 10 annet ledd. Ved tvil må utenriksstasjonen i vedkommende land kontaktes for å bistå med verifisering. Passøkerens identitet og norske statsborgerskap må være dokumentert før søknad om fødselsnummer sendes skattemyndigheten.

Myndige personer skal søke om fødselsnummer selv, eller ev. via norsk passmyndighet i utlandet.

Passøker som ikke har fått tildelt fødselsnummer må vente til fødselsnummer foreligger før pass kan utstedes. Fra utlandet kan man unntaksvis kunne få utstedt nødpass uten fødselsnummer. I slike tilfeller må passet etterregistreres i Passweb så snart fødselsnummer er tildelt. Det mest aktuelle tilfellet er til adopterte barn som er blitt norske statsborgere ved adopsjon og som ikke har fått tildelt fødselsnummer ved hjemreisetidspunktet. Dette er en svært snever unntaksbestemmelse som bør benyttes med varsomhet. Se for øvrig [pkt. 6.2 om nødpass](#)

5.5 Fingeravtrykk – passforskriften § 5

Personer over 12 år skal, under oppsyn av den som tar i mot søknad om pass med biometri, avgi fingeravtrykk med begge pekefingre. Dersom det ikke er mulig å avgi fingeravtrykk av pekefingre, f.eks. pga manglende pekefingre, skade eller slitasje på pekefingre, kan andre fingre benyttes. Se for øvrig brukerhåndbok for Passweb. Det er ikke anledning til å utstede pass uten fingeravtrykk med mindre søkeren av fysiske årsaker (skade) ikke er i stand til å avgi fingeravtrykk.

Er søker forhindret fra å avgi fingeravtrykk kun for en kort periode, skal passet gis gyldighet tilsvarende denne perioden, men maksimalt ett år. Årsaken til at det ikke er avgitt fingeravtrykk, eller at det er avgitt fingeravtrykk av andre fingre enn pekefingre, skal noteres i Passweb. I tvilstilfelle skal det fremlegges dokumentasjon på årsaken til at fingeravtrykk ikke kan avgis.

5.6 Signatur – passforskriften § 3

Passøker skal, under oppsyn av den som tar i mot søknad om pass med biometri, signere i et signaturfelt som er integrert i teknisk utstyr for opptak av biometri.

En signatur er en unik indikator på søkers signatur. Det må signeres med det for- og etternavnet som søker er folkeregistrert med.

Norske borgere med utenlandsk opprinnelse skriver ofte navnet på sitt morsmål– f.eks. kinesisk. Navn må skrives på «norsk» med latinske bokstaver. Signaturen skal heller ikke inneholde andre tegn (for eksempel blomster og smilefjes).

For nødpass kreves det signatur både i nødpasset og på eget formular. Signaturen på formularet skal skrives med lysekte og vannfast svart tusj penn og skal skannes inn i Passweb. I selve nødpasset skal det signeres med blå kulepenn. Det er viktig at pennen avgir en jevn hel strek og at signaturen ikke strekker seg utenfor signaturfeltet.

5.6.1 Personer som ikke kan signere

For personer som ikke kan signere huker det av for at personen ikke er i stand til å signere. Manglende mulighet til å signere kan gjelde der søker ikke har armer. Videre kan utviklingshemming hos søkeren innebære at vedkommende ikke kan signere.

Dersom søker, f.eks. på grunn av manglende styrke, ikke klarer å signere på signaturfeltet i opptaksutstyret for biometri, kan søker avgi sin signatur på papir som skannes og legges inn i Passweb. Det er ikke adgang til å skanne et avtrykk av stempel med søkerens signatur.

Årsaken til at det ikke kan signeres (for søkere over 10 år) skal fremkomme i felt for Id-kontroll.

Passøkere under 10 år skal ikke signere. For denne gruppen settes avhukingen automatisk. I passet vil det stå:«NOT ABLE TO SIGN».

5.7 Passgebyr

Passgebyret er fastsatt i passloven § 3 siste ledd.

Betalingsform for gebyret legges inn i Passweb (kronebeløp kommer automatisk opp - avhengig av alder). Ved kontant betaling gis kvittering til passøker. Ved betaling på betalingsterminal får passøker kopi av terminalens kvittering.

5.7.1 Gebyrfritt pass

Det skal ikke kreves gebyr ved reklamasjon, dvs. når det utstedes nytt pass som erstatning for pass med produksjonsfeil. Det skal heller ikke kreves gebyr ved utstedelse av nødpass dersom ordinært pass ikke er mottatt av passøker innen garantitiden på 10 virkedager etter at søknaden er innvilget. Garantitiden begynner å løpe fra søknaden er innvilget (dagen etter innvilget søknad er dag 1). Fra virkedag 11 vil søker kunne kreve nytt pass gebyrfritt. Ved dokumentert behov for nødpass kan dette også utstedes gebyrfritt. Dersom passet skal utleveres ved politistasjon eller utenriksstasjon, regnes passet som mottatt når søkeren er underrettet om at passet er klar til avhenting. Dersom passet er blitt borte i posten, må søker møte personlig på passkontoret for å melde passet tapt og søke om nytt pass. I slike tilfeller skal passøker hente nytt pass hos passmyndigheten.

For søknader om ordinært pass ved norsk utenriksstasjon gjelder en garantitid på 20 virkedager.

5.8 Sletting av biometrisk informasjon

Passloven § 6a har bestemmelser om sletting av biometrisk informasjon. Biometrisk personinformasjon som er innhentet til bruk ved personalisering av passet slettes fra systemer og utstyr som benyttes ved innhenting av biometri og ved personalisering så snart passet er personalisert og oversendt eller utlevert til passinnehaver.

Fingeravtrykk blir lagret i inntil 30 dager før sletting. Bilde og signatur lagres i passregistret, jf. passloven § 8.

5.9 Vedtak

Vedtak treffes av den som er bemyndiget ved det enkelte politidistrikt/utenriksstasjon. Det er politimesteren som beslutter hvem som skal ha slik myndighet ved passkontorene i Norge. Ved søkersteder i utlandet er det leder av fagstasjonen som bemyndiger ansatte til å treffe vedtak. Vedtak om innvilgelse, nektelse og innlevering av pass samt vedtak om utstedelse av pass med begrenset gyldighetstid er enkeltvedtak og forvaltningslovens bestemmelser i kap. IV (Om saksforberedelse ved enkeltvedtak), kap. V (Om vedtaket) og kap. VI (Om klage) kommer til anvendelse. Når en person fast bosatt i Norge fremsetter søknad om pass overfor en utenriksstasjon, bør utenriksstasjonen ta kontakt med politiet på søkerens hjemsted for å få saken så godt opplyst som mulig før vedtak treffes, jf. fvl. § 17. Politiet kan ha opplysninger av betydning for om søknaden skal innvilges. Det samme gjelder når søknaden fremsettes for annen passmyndighet enn der vedkommende er fast bosatt.

5.9.1 Positive vedtak

Dersom vilkårene for passutstedelse er oppfylt, jf. §§ 3 og 4, og det ikke foreligger noen passhindringsgrunn, jf. passloven § 5, innvilges søknaden. En utskrift av registreringen bekreftes med kundens signatur og arkiveres i passmyndighetens arkiv sammen med eventuelle tilleggsdokumenter til søknaden. Dette kan f.eks. være samtykke til utstedelse av pass til barn, dokumentasjon på behov for ekstrapass etc.. Hvis vedtak ikke kan treffes umiddelbart, må passøker orienteres om forventet saksbehandlingstid.

Passnummeret vil vises i Passweb først etter at passet er produsert.

5.9.2 Negative vedtak

Når vilkårene for å erverve pass ikke er til stede, eller det er grunnlag for å treffe vedtak om begrenset gyldighetstid for utstedelse av pass, må det opprettes en sak i politidistriktets/utenriksstasjonens saksbehandlingssystem. Før det treffes et negativt vedtak, må parten forhåndsvarsles med mindre det foreligger forhold som nevnt i forvaltningsloven § 16 tredje ledd (tilfelle der forhåndsvarsel kan unnlates). Vedtaket skal begrunnes, jf. forvaltningsloven § 24 og § 25. Det må i vedtaket opplyses om klageadgang, klagefrist og om hvor klage skal fremsettes.

Søknadsdokumenter og kopi av eventuell klage skal oppbevares i passmyndighetens arkiv i hele passets levetid pluss ett år.

Se for øvrig [pkt. 8 om passhindringsgrunner](#).

6 PASSTYPER OG GYLDIGHETSTID

6.1 Ordinært pass

Ordinært pass produseres sentralt, og skal ha gyldighetstid som fastsatt i passloven § 6 og passforskriften § 12.

For personer over 16 år er passet gyldig i 10 år etter utstedelsesdagen. Ved utstedelse av pass til barn under 5 år skal gyldighetstiden være 2 år. Ved utstedelse av pass til barn mellom 5 og 10 år skal gyldighetstiden være 3 år. Ved utstedelse av pass til barn mellom 10 og 16 år skal gyldighetstiden være 5 år.

Der søkeren tidligere har tapt pass gjentatte ganger, kan det treffes vedtak om kortere gyldighetstid for nytt pass, eventuelt treffes vedtak om passnektelse, [se pkt. 8.3.4](#) Gjentatte tap av pass - § 5 tredje ledd bokstav e, jf. § 7 første ledd bokstav e.

Det er ikke anledning til å forlenge passets gyldighetstid.

De forskjellige land kan ha varierende krav til gjenstående gyldighetstid for passet ved innreise. Passøkeren har selv ansvar for å undersøke hvilke innreisebestemmelser (visum/gyldighetstid for pass) som gjelder til det aktuelle land.

6.2 Nødpass

Nødpass kan utstedes hos politiet i Norge, ved norske utenriksstasjoner med passmyndighet og av enkelte honorære konsuler som er særskilt bemyndiget av Utenriksdepartementet. Honorære konsuler kan kun utstede nødpass i samråd med sin nærmeste ambassade eller fagkonsulat.

Nødpass kan utstedes til personer som har et absolutt behov for pass, og hvor det ikke er mulig å avvente utstedelse av ordinært pass. Det vil normalt foreligge et absolutt behov for pass dersom en planlagt reise ellers må avlyses. Dokumentasjon på reisen må fremlegges sammen med søknad om nødpass.

Dersom søkeren tidligere har fått utstedt flere nødpass, må det foretas en konkret vurdering av om nødpass skal utstedes. Som et utgangspunkt bør det ikke utstedes nødpass dersom søkeren i løpet av de siste 5 år har fått utstedt 2 nødpass.

Dersom tidligere utstedt nødpass er meldt tapt eller ikke er innlevert etter avsluttet reise, bør det ikke utstedes nytt nødpass.

Passmyndigheten må på vanlig måte forsikre seg om at vilkårene for passutstedelse er oppfylt, herunder at det ikke foreligger passhindringsgrunner. Dette innebærer at enkelte søknader kan medføre en del saksbehandlingstid.

Nødpass skal ikke utstedes med lengre gyldighetstid enn det som er påkrevd for å gjennomføre den enkelte reisen, jf. passforskriften § 12 sjette ledd. Gyldighetstiden kan ikke overstige ett år. Det er ikke anledning til å forlenge gyldighetstiden for nødpass.

Nødpasset gjelder kun for én reise (utreise og hjemreise) og skal innleveres til passmyndigheten (politiet eller utenriksstasjon) eller til norsk grensekontrollmyndighet for makulering ved hjemkomst.

Den som ber om nødpass må selv undersøke om det landet vedkommende skal reise til aksepterer nødpass for innreise.

Nødpass skal føres i passweb ved utstedelsen, i første rekke for å forhindre at nødpass utstedes når det foreligger passhindringsgrunn, samt for i en kontrollsituasjon å kunne verifisere at nødpasset er ekte (ikke manipulert).

Kopi av personaliasiden på det utstedte nødpasset skal arkiveres sammen med søknaden.

Det kan helt unntaksvis utstedes nødpass uten fødselsnummer til barn som ennå ikke har fått tildelt fødselsnummer når reise *må* foretas før fødselsnummer er tildelt. Det er en forutsetning at vilkårene for erverv av pass ellers er oppfylt og utstedende myndighet finner det åpenbart ubetenkelig å utstede nødpass uten fødselsnummer. Dette kan være tilfelle der et barn som er adoptert fra utlandet ikke har fått tildelt norsk fødselsnummer for hjemreise til Norge, og barnet heller ikke har pass fra sitt tidligere hjemland. Nødpassutstedelsen må føres i Passweb når fødselsnummer er tildelt.

6.3 Ekstrapass

Innehaver av ordinært pass kan etter passforskriften § 11 gis ekstrapass når det dokumenteres at vedkommende skal reise til flere land og det sannsynliggjøres at det mellom disse landene råder slike politiske forhold at pass benyttet i et land ikke kan benyttes i et annet.

Ekstrapass kan videre utstedes når dette er påkrevd for å gjennomføre reiser til forskjellige land i løpet av en kort periode og det ordinære passet er innlevert til utenlandske myndigheter i forbindelse med utstedelse av visa i anledning den ene reisen.

Behovet for ekstrapass må dokumenteres, for eksempel ved bekreftelse fra arbeidsgiver, reisedokumentasjon og signert egenerklæring fra søkeren. Skriftlig dokumentasjon av behov oppbevares sammen med signert utskrift av søknadsregistreringen.

Ved dokumentert behov kan det utstedes mer enn ett ekstrapass.

Ekstrapass utstedes for den perioden behovet er dokumentert, men ikke utover 2 år.

Ekstrapasset skal innleveres til passmyndigheten når reisen som utløste behov for ekstrapasset er avsluttet.

6.3.1 Ekstrapass til barn der den ene forelder ikke vil utlevere passet

Dersom verken far eller mor trekker tilbake tidligere samtykke til utstedelse av pass til barnet, er det på det rene at barnet har gyldig pass. Passmyndigheten kan i slike tilfelle utstede et nytt ekstrapass til barnet når den forelderen som har passet nekter å utlevere dette og den andre forelder har anledning til å ta med barnet på en kortere utenlandsreise. Dette innebærer at det utstedes ekstrapass på bakgrunn av det samtykket som allerede foreligger.

Den forelder som ikke vil utlevere passet må kontaktes for å bli underrettet om at det vil bli utstedt ekstrapass. Vedkommende har da en oppfordring til å gjøre anskrik dersom vedkommende har et saklig grunnlag for å nekte utlevering.

Dersom vedkommende motsetter seg at det utstedes ekstrapass, må vedkommende trekke tilbake sitt samtykke til at barnet har ordinært pass, samt innlevere passet. Vedkommende må gis en frist for å reise sak om utreiseforbud, jf. pkt. 7.2.

7 PASS TIL BARN OG PERSONER SOM ER FRATATT SIN RETTSLIGE HANDLEEVNE

Passloven § 4 regulerer passutstedelse til mindreårige og personer som er fratatt sin rettslige handleevne.

Til barn under 18 år utstedes ikke pass uten samtykke fra den eller de som har foreldreansvaret. Har foreldrene felles foreldreansvar, må begge samtykke. Pass kan likevel utstedes til barn med bare den ene av foreldrenes samtykke i tilfelle der vedkommende i henhold til barneloven har anledning til å ta med barnet ut av landet uten den annens samtykke. Dersom barneverntjenesten har overtatt omsorgen for barnet etter barnevernloven § 4-8 eller § 4-12, skal samtykke kun innhentes fra barneverntjenesten.

Til personer som er fratatt sin rettslige handleevne utstedes ikke pass uten samtykke fra vergen.

Pass kan i særlige tilfeller utstedes til personer som er fratatt sin rettslige handleevne uten samtykke dersom det er åpenbart ubetenkelig, **jf. pkt. 7.8**

7.1 Passutstedelse til barn - hovedregel

Når det søkes om pass til barn, må begge foreldre gi sitt samtykke til passutstedelsen dersom foreldreansvaret er delt. For nærmere bestemmelser om foreldreansvar, se barneloven § 34 og § 35.

Dersom barneverntjenesten har overtatt omsorgen etter barnevernloven § 4-8 eller § 4-12, må barneverntjenesten samtykke i passutstedelse. Barnevernet kan bemyndige fosterforeldre til å møte sammen med barnet hos passmyndigheten. Av bemyndigelsen må det fremgå hvilken bestemmelse i barnevernloven omsorgsovertakelsen er hjemlet i. Det er tilstrekkelig at en av fosterforeldrene møter med barnet og undertegner søknaden om pass. Det er ikke behov for samtykke av den andre av fosterforelderen da det i disse tilfellene er barnevernet som samtykker i passutstedelsen og fosterforeldre som møter med barnet og undertegner søknad på vegne av barneverntjenesten. Omsorgsovertagelsen føres/anmerkes i Passweb.

Dersom utenlandsk barnevern har overtatt omsorgen for barnet, må utenlandsk barnevern gi sitt samtykke til passutstedelse. Passutstedelsen hjemles i et slikt tilfelle i passloven § 4 tredje ledd fordi passloven § 4 første ledd fjerde setning bare gjelder der omsorgen er overtatt av norsk barneverntjeneste. Se nærmere om passutstedelse til norske barn under omsorg av utenlandsk barnevern i pkt. 7.9.1.

Barnet må være til stede når det søkes om pass. Videre må minst en av foreldrene møte sammen med barnet og vedkommende må legitimere seg slik som beskrevet i passforskriften § 7. Dersom foreldre som møter med barnet ikke kan dokumentere sin identitet, må søknaden om pass til barnet avslås.

Samtykke og gyldig legitimasjon, eller bekreftet datert kopi av gyldig legitimasjon fra den forelder som ikke er til stede, må fremlegges. Samtykket kan ikke være eldre enn 3 måneder.

Passøknaden registreres på vanlig måte og foreldre med foreldreansvar signerer på søknadsskjemaet. Signaturen er en bekreftelse på at fremlagte opplysninger er korrekte, jf.

straffeloven § 166. Opplysninger om foreldre hentes automatisk fra Folkeregisteret. Der en av foreldrene har annet statsborgerskap, registreres opplysningene manuelt i Passweb. Innhentede opplysninger fra folkeregisteret kontrolleres med tanke på foreldreansvar og statsborgerskap.

7.2 Utenlandsreise i henhold til barneloven – varsling av forelder som har del i foreldreansvaret

Unntak fra hovedregelen om at begge foreldre med foreldreansvar må samtykke i passutstedelsen kan skje med hjemmel i passloven § 4 første ledd tredje punktum som bestemmer at pass likevel kan utstedes til barn med bare den ene av foreldrene sitt samtykke i tilfeller der vedkommende i henhold til barneloven § 41 har anledning til å ta med barnet ut av landet uten den annens samtykke.

Ved utstedelse av pass til barn etter anmodning fra bare den ene av foreldrene, må passmyndigheten klarlegge hvorvidt den av foreldrene som nekter å samtykke vil reise sak for domstolen for å få nedlagt utreiseforbud. I slike saker bør derfor passmyndigheten rutinemessig tilskrive den av foreldrene som nekter samtykke, med underretning om passøknaden samtidig som det fastsettes en frist for vedkommende til å reise sak for domstolen. Hvor lang frist som bør settes vil bero på en konkret vurdering, men såfremt saken ikke haster, bør en frist på 2 uker kunne anses rimelig. Det må i underretningen gjøres klart for vedkommende at såfremt det ikke innen fristens utløp er fremlagt dokumentasjon på at sak er reist for domstolen, vil pass bli utstedt og utlevert den av foreldrene som har fremmet passøknaden. Det skal utstedes et ordinært pass, men gyldighetstiden må begrenses til det tidsrom som er nødvendig for å få gjennomført den planlagte reisen. Når pass skal utstedes, må det fremlegges reisedokumentasjon. Reisen kan ikke vare lengre enn 4 uker. En reise som har varighet mer enn 4 uker anses ikke som en «stuttare utanlandsferd» i henhold til barneloven.

Passmyndigheten må forsikre seg om at den andre av foreldrene mottar underretningen om at det er søkt om pass til barnet og at det er satt en frist til å reise evt. søksmål. Dette kan for eksempel skje ved at saksbehandler ringer vedkommende forelder.

Det må fremlegges en plan for den forestående reisen, herunder reisemål, varighet og reisefølge.

Se for øvrig [pkt. 6.3.1](#) om ekstrapass til barn som allerede har pass og der den forelder som har passet i hende nekter å utlevere dette.

Dersom det er en (reell) fare for at barnet vil bli bortført til utlandet i nær fremtid, kan norsk domstol ilegge et midlertidig utreiseforbud for barnet, se barneloven § 41. Dersom det er nedlagt et midlertidig utreiseforbud, skal barnets pass kreves innlevert eller nektes utstedt. Dersom faren for bortføring er akutt og man ikke kan vente på domstolens beslutning, kan politiet nedlegge et midlertidig utreiseforbud frem til saken blir behandlet av domstolen.

Ved søknad om pass i forbindelse med reiser som ikke faller inn under barneloven § 41, skal det ikke gis noen frist for å reise sak om utreiseforbud. Her vil foreldrene alene i kraft av foreldreansvaret kunne bestemme hvorvidt det skal utstedes pass til barnet. Dersom det ikke foreligger samtykke fra begge foreldrene, skal det ikke utstedes pass til barnet, heller ikke et pass begrenset til gjennomføring av den aktuelle reisen.

7.3 Barnet befinner seg i et annet land enn foreldrene

Dersom barnet det skal søkes pass til befinner seg i et annet land enn der foreldrene oppholder seg, må foreldrene møte hos passmyndigheten i landet de oppholder seg for å legitimere seg og gi sitt samtykke til passutstedelse. Ved tvil om identitet/slektskap skal det kreves DNA-test. Foreldrene må gi fullmakt til en myndig person som skal møte sammen med barnet hos passmyndigheten. Den som møter sammen med barnet må dokumentere sin identitet.

7.4 Særlige problemstillinger i forhold til barn som er født og bosatt i utlandet

Da Folkeregisteret ikke har oppdatert informasjon om barn født og bosatt i utlandet, vil det være nødvendig å be om ytterligere dokumentasjon ved passutstedelse til barn født og bosatt i utlandet. Det mangler som regel informasjon i Folkeregisteret om både utenlandsk forelder og foreldreansvar. Rettsdokument fra norsk eller utenlandsk myndighet som dokumenterer foreldreansvar skal fremlegges.

Der forelder med dobbelt/annet statsborgerskap har barnet innført i det andre landets pass eller barnet har eget pass fra dette landet og det i tillegg søkes om norsk pass til barnet, må norsk pass utstedes til barnet dersom vilkårene for dette er til stede.

Dersom barnets norske pass tilbakekalles, kan barnet likevel reise på det andre landets pass. Dersom det er nedlagt utreiseforbud for barnet (med den følge at norsk pass ikke utstedes), bør den forelder som har begjært utreiseforbud ta kontakt med vedkommende lands myndigheter med anmodning om å føre barnet ut av det andre landets pass eller makulere barnets pass dersom det har eget pass fra det andre landet.

7.5 Særlige problemstillinger om anerkjennelse av utenlandske rettsavgjørelser om foreldreansvar

Dersom en mindreårig møter på en norsk utenriksstasjon for å søke om pass sammen med kun den ene forelderen som hevder han/hun har foreldreansvaret alene gjennom en utenlandsk rettsavgjørelse, oppstår spørsmålet om den utenlandske avgjørelsen gir rett til å få utstedt et norsk pass.

Norge er tilsluttet Europarådskonvensjonen av 20. mai 1980 om anerkjennelse og fullbyrding av avgjørelser om foreldreansvar og om gjenopprettelse av foreldreansvar¹. Justis- og beredskapsdepartementet v/Sivilavdelingen er sentralmyndighet etter denne konvensjonen og kan kontaktes ved spørsmål om konvensjonen.

Utenriksstasjonene skal som selvstendig passutstedende myndighet vurdere om en utenlandsk rettsavgjørelse om foreldreansvar skal legges til grunn når de mottar en søknad om pass til en mindreårig.

¹ Konvensjonsteksten på engelsk: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/105.htm> og på norsk i lov om barne bortføring: <http://lovdata.no/dokument/NL/lov/1988-07-08-72>

Eks. på momenter i vurderingen kan være:

- Er barnet norsk statsborger?
- Foreligger det OBS-merknader i Passweb?
- Foreligger det norsk rettsavgjørelse om foreldreansvaret for barnet, f. eks. som tar stilling til om den ene forelderen skal ha foreldreansvaret alene?
- Er den utenlandske rettsavgjørelsen fra et land som er med på Europarådskonvensjonen av 1980? Hvis ja, skal avgjørelsen i prinsippet legges til grunn og vurderes (med de unntak som ligger i konvensjonen).

7.6 Pass til barn som ikke er registrert med navn i folkeregisteret

Det kan ikke utstedes ordinært pass til barn som ikke er registrert med navn i folkeregisteret. Barn som ikke er registrert med navn i folkeregisteret (kun tildelt fødselsnummer) vil stå som – Gutt eller Pike, samt mors navn i passsystemet. I disse tilfeller utstedes kun nødpass med gyldighet begrenset i henhold til passforskriften § 12 femte ledd. I nødpasset føres det etternavn som er oppgitt i Folkeregisteret, «Newborn boy» eller «—girl» føres i feltet for fornavn.

Passøker må gjøres oppmerksom på at det kan være enkelte land som ikke godtar pass hvor innehaverens navn ikke fremkommer.

7.7 Søknad til honorære konsulater om pass til barn

Honorære konsulater med bemyndigelse kan ta i mot passøknader for barn under 12 år. Pass til barn under 12 år skal ikke inneholde fingeravtrykk, og det er derfor ikke behov for fysisk oppmøte på sted med biometriutstyr ved søknad om pass for denne gruppen søkere. Søknad om fødselsnummer og pass for denne gruppen passøkere kan derfor fortsatt fremmes ved de honorære konsulater som tidligere har mottatt slike søknader. Konsulatene viderefremmer søknadene til overordnet ambassade som registrerer søknaden, skanner bildet og evt. signatur (for barn 10-12 år), og behandler søknaden.

7.8 Utstedelse av pass til umyndige uten samtykke

Passloven § 4 tredje ledd bestemmer at pass i særlige tilfeller kan utstedes til umyndige uten samtykke dersom det er åpenbart ubetenkelig. Bestemmelsen kan bare benyttes i unntakstilfelle.

Dette kan for eksempel gjelde i tilfeller der den ene forelder i lengre tid har stått registrert som utvandret og det ikke er mulig å få kontakt med vedkommende, eller der vedkommende står registrert uten fast bopel i folkeregisteret. Videre kan bestemmelsen benyttes der formålet med passutstedelsen er å gjenopprette barnets normalsituasjon med fast bopel i Norge. Sistnevnte eksempel kan gjelde der barnet er forlatt i utlandet. Dersom barnet er fast bosatt i utlandet, må utenriksstasjonen utvise stor aktsomhet før pass utstedes dersom det ikke foreligger samtykke, da utstedelse av pass kan bidra til at barnet bortføres fra sitt bostedsland.

Bestemmelsen kan også benyttes i tilfeller der et norsk barn har vært bortført til utlandet av den ene forelderen og dette landets domstol har besluttet at barnet skal returneres til Norge. Da kan utenriksstasjonen benytte unntaket i passloven § 4 tredje ledd til å sikre gjennomføring av domstolens beslutning dersom den av foreldrene som har tatt med barnet til utlandet motsetter seg utstedelse av pass. Utenriksstasjonen bør i slike saker konsultere

relevante myndigheter i Norge (Utenriksdepartementet eller Justis- og beredskapsdepartementet v/Sivilavdelingen).

7.9 Pass til personer som er fratatt sin rettslige handleevne – Oppnevnt verge

Oppnevnt verge må gi samtykke til pass til personer som er fratatt sin rettslige handleevne. Vergen skal møte sammen med søkeren. Vergeoppnevningen må dokumenteres og umyndige med verge skal være registrert i Folkeregisteret.

I saker der det er oppnevnt verge eller barneverntjenesten har overtatt omsorgen føres dette særskilt i Passweb.

7.9.1 Norske barn under omsorg av utenlandske barnevern.

Når det søkes om pass til barn i utlandet som er under omsorg av barneverntjenesten i det landet der de er bosatt, må passøknaden vurderes etter passloven § 4 tredje ledd. Passmyndigheten må be det lokale barnevern gi sin uttalelse til saken. Videre må reiseplanen fremlegges. Dersom barnevernet i det aktuelle landet ikke har innsigelse, og det ikke er grunn til å tro at barnet ikke vil returnere til bostedslandet etter endt reise, kan det utstedes ordinært pass til barnet.

8 PASSHINDRINGSGRUNNER

8.1 Absolutt nektelsesgrunn – passloven § 5 første ledd

Dersom det via agentforespørsel (ELYS) kommer frem at søkeren er etterlyst, eller det foreligger andre forhold som faller inn under passloven § 5 første ledd, skal pass **ikke** utstedes. Dersom søkeren skal pågripes, må passmyndigheten sørge for å varsle rette vedkommende. Søknaden settes «på vent» inntil det er avklart om pass kan utstedes.

Pass kan bare nektes dersom søkeren er etterlyst av **norske** myndigheter.

Utenriksdepartementet har tidligere bedt Justisdepartementet om

«en vurdering på prinsipielt grunnlag om norske borgere som oppholder seg i utlandet enten fordi de a) er etterlyst b) i påvente av at deres sak skal komme opp for retten c) er under åpen soning d) eller oppholder seg i et annet land enn der de er etterlyst eller dømt kan etter søknad få nytt pass ved norske utenriksstasjoner. I noen av disse tilfellene har utenlandske myndigheter konfiskert vedkommendes pass. Pass er det eneste norske identitetsdokument som er gyldig i utlandet og uten dette får norske borgere problem med å oppholde seg i utlandet, for eksempel med pengeoverføring og ved leie av bolig etc. De fleste har ikke arbeidstillatelse og dermed heller ingen inntekt.

Andre europeiske ambassader opplyser at de utsteder pass i liknende saker og at det er kun der personer er etterlyst i sitt eget land at pass kan nektes utstedt.

Vi ber derfor om svar på om «offentlig myndighet» i litra c) også omfatter utenlandske myndigheter».

Justisdepartementet la til grunn at utenlandske offentlige myndigheter ikke omfattes av begrepet «offentlige myndigheter» i passloven § 5 første ledd bokstav c. Det ble fra departementets side gitt følgende begrunnelse:

«Om bokstav c) står det følgende i forarbeidene:

«Bokstav (c) er en sekkebestemmelse for andre tilfelle hvor det kan være aktuelt å nekte pass fordi utreise vil være ulovlig. Ett eksempel er konkurranseloven § 105 om frihetsinnskrenkninger. Et annet er vernepliktsloven § 39 og fritaksloven § 17. Disse lover har ikke i dag slik betydning at det er grunn til å nevne dem uttrykkelig i lovteksten»

Vi viser til at både bestemmelsen og forarbeidene bruker begrepet «utreise». Det fremkommer ikke noe i forarbeidene som skulle tilsi at man kan tolke «utreise» som utreise fra annet land, m.a.o. legges det til grunn at det med utreise menes utreise fra Norge. Formålet med bestemmelsen taler åpenbart også mot at det ikke er ment å omfatte beslutninger fattet av andre lands myndigheter.»

Videre uttalte departementet:

«Justisdepartementet vil tilføye at det i de fleste tilfeller antas å være mulig å løse slike situasjoner som foranlediget spørsmålet gjennom et samarbeid med vedkommende lands myndigheter. Om det skulle være utenrikspolitiske hensyn som skulle tale imot en slik kontakt, antas dette best å kunne bli vurdert av vedkommende utenriksstasjon. I en slik vurdering synes det nærliggende også å vurdere om utstedelse av nødpass er nødvendig ut fra vedkommendes velferdssituasjon sammenholdt med karakteren av de omstendigheter som har ført til beslag/tilbakeholdelse av passet.

Det antas at det etter omstendighetene også vil være behov for å konsultere norsk politi- og påtalemyndighet i saker av denne karakter, særlig der vedkommende er siktet for en straffbar handling som også kan rammes av norsk lovgivning.

Avslutningsvis vil vi understreke at et norsk pass som er beslaglagt eller av en eller annen grunn er tatt hånd om av det annet lands myndigheter, og som ikke kan leveres tilbake til rett innehaver, normalt skal leveres tilbake til norske myndigheter. Dette gjelder også pass som er forfalsket eller beslaglagt hos en annen enn den passet er utstedt til.»

Se nærmere om passutstedelse til norske borgere som er under straffeforfølgning i utlandet under pkt. 8.2.

8.2 Andre forhold som kan gi grunnlag for nektelse – passloven § 5 annet og tredje ledd

Dersom det fremkommer andre treff i agentsøk, eller det er OBS-merknad i passsystemet, må passøknaden vurderes nærmere. Dersom forholdene som er registrert på passøker åpenbart ikke gir grunnlag for passhindring, kan saksbehandler fatte positivt vedtak. I tvilstilfeller, eller hvor det er sannsynlig at det foreligger passhindringsgrunn, settes passøknaden «på vent». Utenriksstasjonene som får treff ved agentsøk, skal kontakte KRIPOS for nærmere informasjon om treffet.

Den som er bemyndiget til å treffe vedtak i tvilssaker, kontaktes for vurdering om pass skal nektes.

Ved straffeforfølgelse i utlandet og hvor norsk borgers pass er tatt i beslag av utenlandsk myndighet, skal spørsmålet om utstedelse av nytt pass som hovedregel drøftes med gjeldende lands myndigheter. Saken må imidlertid vurderes i hvert enkelt tilfelle i lys av den politiske og menneskerettslige situasjonen i det aktuelle landet, da den konkrete situasjonen

kan medføre at pass likevel bør utstedes. Det må utvises stor aktsomhet dersom pass vurderes utstedt.

Så raskt som mulig etter at utenriksstasjonen blir kjent med at nordmann er straffeforfulgt eller har utreiseforbud i utlandet, skal stasjonen legge inn følgende OBS merknad i Passweb - «Ambassaden i (land) kontaktes før pass kan utstedes».

Dette gjelder også der en person som er straffeforfulgt i ett land klarer å komme seg til et annet land for å søke om pass.

8.3 Særlig om passhindring etter passloven § 5 tredje ledd

8.3.1 Misbruk av pass - § 5 tredje ledd bokstav a

Politidirektoratet ser svært alvorlig på misbruk av pass, og slikt misbruk vil som hovedregel danne grunnlag for å nekte utstedelse av nytt pass til søkeren.

Passøkere som tidligere har misbrukt pass, for eksempel som et middel til å bidra til illegal innvandring eller til å gjennomføre andre straffbare handlinger, må påregne å vente i flere år (normalt 5 år) før en ny søknad innvilges.

8.3.2 Formålet med reisen er ulovlig virksomhet – kravet til skjellig grunn – § 5 tredje ledd bokstav b

I uttrykket «skjellig grunn» ligger en forutsetning om at mistanken om at formålet med reisen er ulovlig virksomhet kan forankres i objektive forhold. Dette kan for eksempel være straffedommer fra utlandet og etterforskningsdokumenter, herunder avhør.

Et klart eksempel på nektelse av pass etter denne bestemmelsen vil være tilfeller der passøker har misbrukt barn i utlandet.

Et vedtak om nektelse bør ha formen «for tiden» og eventuell ny søknad må undergis en grundig vurdering. Selv om det er gått flere år siden det straffbare forholdet i utlandet fant sted, kan det være grunnlag for fortsatt nektelse av pass.

8.3.3 Passøker er ikke i stand til å ta vare på seg selv i utlandet – § 5 tredje ledd bokstav d

Passmyndigheten på søkers hjemsted vil regelmessig bli varslet av norsk utenriksstasjon eller av lege/behandlingsinstitusjon om personer som ikke er i stand til å ta vare på seg selv i utlandet. På bakgrunn av beskrivelsen fra utenriksstasjonen og/eller øvrige opplysninger om passøkers helse, må det vurderes om det er grunnlag for passnektelse. Dersom vedkommende befinner seg i utlandet og har tapt passet sitt, kan det utstedes et nødpass eller pass med begrenset gyldighetstid slik at vedkommende kan returnere til Norge. Utenriksstasjonen bør vurdere om det er mulig å utstyre vedkommende med et hjemreisedokument.

Ved senere søknad om pass, må det fremlegges uttalelse fra lege slik at passmyndigheten kan settes i stand til å vurdere om søknaden skal innvilges.

8.3.4 Gjentatte tap av pass - § 5 tredje ledd bokstav e, jf. § 7 første ledd bokstav e

Passloven § 5 tredje ledd bokstav e jf § 7 første ledd bokstav e gir hjemmel for å nekte utstedelse av nytt pass dersom «passet ikke oppbevares betryggende av passinnehaveren eller finnes i uvedkommendes besittelse».

Passforskriften § 12 sjette ledd gir hjemmel til å begrense gyldigheten til pass når tidligere pass ikke er oppbevart på betryggende måte.

Hvert enkelt tilfelle må vurderes konkret. Dersom passinnehaver ikke kan lastes for tapet, er det ikke grunnlag for passnektelse.

Det bør gjøres nærmere undersøkelser knyttet til forklaringen som gis i forbindelse med tapet. Politidirektoratet har sett eksempel på at et pass som er brukt av andre enn innehaveren er meldt tapt kort tid etter at misbruket er blitt avdekket, og at det ved tapsmeldingen er forklart at passet er kommet bort under flytting. Ved kontroll i folkeregisteret fant man at flyttingen hadde skjedd flere måneder før tapet ble meldt. Slike forhold gir grunnlag for å vurdere passnektelse/tilbakekall av pass grunnet misbruk av pass, jf. pkt. 8.3.1.

Dersom passinnehaver ikke kan gi noen tilfredsstillende forklaring om tap av pass, gjelder følgende retningslinjer:

- ✓ Ved to tapsmeldinger innenfor en tiårsperiode skal passinnehaver varsles skriftlig om at ytterligere tap kan medføre vurdering av sanksjoner i form av begrenset gyldighetstid for nytt pass, eventuelt passnektelse. Advarselen skrives i merknad til søknaden.
- ✓ Ved tre tapsmeldinger innenfor en tiårsperiode bør det vurderes om vilkårene for passnektelse er tilstede, ev. om gyldighetstiden for nytt pass bør begrenses, for eksempel til 3 år.

Også tidligere tap av pass (utover de siste 10 år) kan tas i betraktning ved vurderingen.

Dersom det etter tidligere tapsmeldinger er innvilget pass med begrenset gyldighetstid, og dette passet også meldes tapt, bør ny søknad om pass ikke innvilges før det er gått minst tre år. Dersom passet er misbrukt, bør det ikke utstedes nytt pass før det er gått minst fem år fra det tidspunktet misbruket fant sted.

8.3.5 Forholdsmessighetsvurdering – passloven § 5 fjerde ledd. Utstedelse av midlertidig pass i særlige tilfelle

Pass kan bare nektes dersom tungtveiende grunner taler for det, jf. passloven § 5 fjerde ledd. Det må foretas en forholdsmessighetsvurdering der samfunnets interesser veies opp mot hvilke konsekvenser en passhindring vil få for den det gjelder. Vedtak om passhindring tar sikte på å hindre at pass misbrukes i kriminell virksomhet, at pass kommer på avveie ved at passinnehaver taper pass gjentatte ganger, at personer som ikke er i stand til å ta vare på seg selv i utlandet, og personer som er ilagt frihetsberøvelse eller andre innskrenkninger som nevnt i passloven § 5 annet ledd, forlater landet.

8.3.6 Utstedelse av pass med begrenset gyldighetstid

Er en person nektet pass i medhold av § 5 annet eller tredje ledd, kan vedkommende få utstedt et pass med begrenset gyldighetstid, dersom sterke velferdsmessig grunner taler for det. Det må ved søknad om et slikt pass fremlegges dokumentasjon på at det foreligger sterke velferdsgrunner. Passets gyldighetstid skal da settes til det som er påkrevd for å få gjennomført reisen.

9 INNLEVERING

Passloven § 7 første ledd har bestemmelser om innlevering av pass.

9.1 Vilkårene etter § 3 og § 4 er ikke til stede – innlevering/tilbakekall

Dersom det etter at passet er utstedt viser seg at vilkårene i §3 eller §4 ikke var til stede da passet ble utstedt eller at vilkårene senere er bortfalt, vil det være grunnlag for å kreve passet innlevert. Typiske eksempler er der passinnehaver ikke var norsk statsborger da passet ble utstedt eller at vedkommende senere har mistet det norske statsborgerskapet. Når det gjelder pass til umyndige vil det være grunnlag for å treffe vedtak om innlevering dersom nødvendig samtykke ikke forelå da passet ble utstedt eller at samtykket senere er trukket tilbake.

9.1.1 Tilbakekall

Passloven benytter ikke begrepet «tilbakekall». Når vilkårene for innlevering etter § 7 er til stede fordi vilkårene for å utstede pass etter §§ 3 ff. ikke lenger er tilfredsstillt, må det treffes vedtak om innlevering. Vi viser til forvaltningsl. § 16 om forhåndsvarsel før vedtak treffes. Dersom det er tale om innlevering av pass fordi innehaveren er død, skal det ikke treffes et formelt vedtak om innlevering. Det vil i disse tilfellene ikke skje endringer i rettigheter og plikter. Innlevering er her en rent praktisk foranstaltning.

9.2 Nektelsegrunner etter § 5

Innlevering av passet kan kreves både der nektelsesgrunnen forelå da passet ble utstedt, uten å bli oppdaget, og når nektelsegrunner senere er oppstått. Det må vurderes om det foreligger tungtveiende grunner taler for å kreve passet innlevert. Vi viser for øvrig til kap 8 om [Passhindringsgrunner](#).

9.3 Passets utseende eller innhold er endret

Det fremgår av forarbeidene til passloven at denne bestemmelsen i første rekke vil ramme de bevisste forfalskninger, men at også andre endringer av passet kan rammes.

9.4 Skade, slitasje etc.

Pass kan kreves innlevert dersom det er slitt eller skadet. Det samme gjelder dersom passinnehavers utseende ikke lenger svarer til passfotoet, eller at personopplysningene for øvrig ikke stemmer med passinnehavers personalia. Dette vil gjelde der passinnehaver har byttet navn, men passet lyder på vedkommendes tidligere navn. Det avgjørende er hvorvidt passet fortsatt er tjenlig som legitimasjonsdokument.

9.5 Ikke betryggende oppbevaring av passet, eller passet finnes i uvedkommendes besittelse

Passøker plikter å sørge for betryggende oppbevaring av passet, jf. passloven § 6 fjerde ledd. Der passet finnes i uvedkommendes besittelse og det er grunn til å tro at passinnehaver har medvirket til dette, vil det være grunnlag for krav om innlevering av pass.

10 BESLAG

Pass som beslaglegges av politiet sendes passkontoret for registrering i passsystemet (OBS merknad) og eventuell opprettelse av forvaltningssak. Passet oppbevares ved passkontoret.

I passlovens forarbeider (Ot.prp. nr. 61 (1996-97)), er det uttalt følgende om utenriksstasjonens adgang til å beslaglegge et pass:

«Vedtak om innlevering etter første ledd fattes av passmyndigheten (politiet og utenriksstasjoner). Om en utenriksstasjon fatter vedtak om innlevering og i denne forbindelse tar hånd om passet, synes det lite naturlig å gi stasjonen noen beslagsrett. Adgangen til beslag er normalt noe som tilkommer politiet, og det kan ikke sees at det skulle være noe stort behov for å gjøre unntak for beslag av pass. I tråd med dette foreslås beslagsretten etter annet ledd forbeholdt politiet som passmyndighet.»

Utenriksstasjonene har således i dag ikke hjemmel til å «beslaglegge»/ta hånd om pass som er vedtatt innlevert. Dersom utenriksstasjonen likevel har passet si sin besittelse, vil de ikke være forpliktet til å utlevere dette.

11 MAKULERING

Gammelt pass innleveres og makuleres ved søknad om nytt pass, evt. ved behov ved utlevering av nytt pass. Passet skal gjennomhulles.

Der passet inneholder en elektronisk brikke, klippes nedre høyre hjørne ut av personaliasiden, se illustrasjon:

Makulert pass kan tilbakeleveres eier. Hvis passet inneholder gyldig visum *eller oppholdstillatelse*, makuleres kun de deler av passet som ikke inneholder visum *eller oppholdstillatelse*. Det gamle passet registreres i «Registrer dokument» før makulasjon, dersom det ikke er registrert fra før.

12 HITTEPASS

Innkommet hittepass registreres i passsystemet, og melding om innkommet pass sendes passinnehaver. Dersom passet er meldt tapt eller passinnehaver har fått nytt pass, makuleres hittepasset. Passinnehaveren bør få melding om at passet er innkommet og makulert.

Dersom passinnehaveren er bosatt i annet politidistrikt/utlandet, oversendes hittepasset til vedkommende distrikt/ambassade. Oversendelsen registreres som OBS merknad. Distriktet som mottar passet følger ovennevnte prosedyre for hittepass.